

- העותרים
1. עמותת הפורום החילוני
 2. ח"כ עומר בר-לב ת.ז. 051770048
 3. ח"כ תמר זנדברג ת.ז. 038711198
 4. יהושע סובול ת.ז. 003370749
 5. אפרים סידון ת.ז. 001188341
 7. יגאל סרנה ת.ז. 051542553
 8. אופיר פינס-פז ת.ז. 057152449
 9. ח"כ מוסי רז ת.ז. 022106165
 10. תומר שרון ת.ז. 027765106

כולם באמצעות ב"כ עו"ד יאיר נהוראי
רח' מדבר סיני 16 ירושלים
טלפקס : 02-5817822 נייד- 0543008760

נ ג ד

המשיב:

משרד החינוך
באמצעות פרקליטות המדינה- מחלקת בג"צים
משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון : 02-6466588, פקס : 02-6467011

עתירה למתן צו על תנאי

ובקשה לדין דחוף

1. פתח דבר

"בערות היא כח"

"מי שבידיו השליטה על העבר, בידיו השליטה על העתיד;
ומי שבידיו שליטה על ההווה, בידיו השליטה על העבר"
(סיסמאות מפלגת השלטון, ג'ורג' אורוול, 1984)

1. עתירה זו עניינה באבני היסוד של הדמוקרטיה הישראלית: הזכות והחובה ללמד את תלמידי בתי הספר בישראל את העובדות ההיסטוריות כפי שקרו במציאות.
(העתק תכנית הלימודים לכתה ג' כנספח ע' 1 ותכנית הלימודים לכתה ז' כנספח ע' 2 לעתירה).
2. לפני 22 שנה, ב-4 בנובמבר 1995, רצח יגאל עמיר את ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל.
3. היו אלה ידיו שלחצו על הדק האקדח פעם ועוד פעם ועוד פעם, אבל הקול היה קול אלוהיו: "ללא פסק הלכה או פסק דין רודף", הסביר הרוצח " הייתי מתקשה לרצוח". (מתוך דו"ח ועדת שמגר - ועדת החקירה לעניין רצח ראש הממשלה מר יצחק רבין ז"ל, עמ' 89)
(מצורף גז"ד יגאל עמיר כנספח ע' 3)

4. בתקופה עובר לרצח, ריחפה רוח אלוהים על פני האדמה. חלקים רחבים בציונות הדתית, אלה שתפיסת עולמם משיחית דתית, התגייסו בכל כוחם כדי למנוע את רוע הגזירה של החזרת שטחי ארץ ישראל ה"קדושים".
5. למערכה הוטלו כל הגייסות: בתי הספר התורניים, הישיבות התיכוניות, האולפנות, וישיבות ההסדר - בתפילות המוניות, בהפגנות ובמאמרים.
6. בחצרות האחוריות, החלה לצמוח תפיסה דתית רעילה לפיה דינו של ראש הממשלה מוות. רבנים הוציאו פסקי הלכה לפיהם דינו דין מוסר, וטקסי פולסא דנורא נערכו נגדו.
7. מערוגות רעילות אלה שתה הרוצח יגאל עמיר את משנתו; ומשם יצא, בשם אלוהיו, לרצוח את ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל.
8. אלה העובדות ההיסטוריות.
9. **אלא שאת המציאות הזאת מסתירים המשיבים בכפיה מהתלמידים החילוניים.**
10. **הם תובעים מבתי הספר הממלכתיים ללמד את הפרק על יצחק רבין ז"ל בתכנית הלימודים לתרבות יהודית ישראלית. במסגרת לימודי הליבה.**
11. ובתכנית החדשה הזאת, שמטרתה היכרות עם המסורת היהודית לחינוך הממלכתי, מחקו המשיבים את התפקיד שמלאה הדת במציאות הישראלית עובר לרצח.
12. אין אזכור של הרוצח ושל תפיסת עולמו; אין אזכור לרקע עליו צמח ולקולות הרבנים שפסקו דין רודף, ולאותם שביצעו פולחני פולסא דנורא נגדו.
13. אין גם כל אזכור למאבק החריף שניטש בין התפיסה הדתית משיחית לתפיסת הפשרה הטריטוריאלית.
14. לא זו אף זו, אלא שהתכנית מלמדת כי הדת על כל חלקיה, דובריה, מאמיניה ופרשניה, התנגדה ומתנגדת לכל סוג של אלימות, אפילו בדיבור, מאז ומעולם.
15. ויודגש כבר עתה – העותרים אינם טוענים כי התרבות היהודית, הדת היהודית, או ציבור חובשי הכיפות אשמים ברצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל. עם זאת, העותרים אינם מוכנים לקבל את הקיצוניות השנייה לפיה אין כל קשר בין רבנים ומאמינים מסוימים, להקשר שבו בוצעו הרצח וההסתה שקדמה לו.
16. כך קורה שבכוונת מכוון לומדים **התלמידים החילוניים בכפייה, בתכנית שמטרתה היכרות עם המסורת היהודית, מציאות מעוותת ושקרית המעלימה את חלקם של רבנים מסוימים ומאמיניהם, במאבק הפוליטי בישראל עובר לרציחתו של ראש הממשלה ז"ל.**
17. בפעולות אלה של מחיקת עובדות היסטוריות ויצירת מצג שווא, במסגרת תכנית לימודים של מקצוע ליבה מחייב, פועלים משרד החינוך ושר החינוך, בניגוד קיצוני לסמכות, בחוסר תום לב, ותוך הפעלת שיקולים זרים; ומכאן העתירה.

עתירה למתן צו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להורות על מתן צו על תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם, מדוע לא ילמדו המשיבים את סיפור רצח ראש הממשלה, במסגרת תכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית", ובמענה למטרותיה המוצהרות של התכנית, כפי שהתרחש במציאות כדלקמן:

1. יגאל עמיר רצח את ראש הממשלה, על רקע התנגדות שנבעה ממניעים דתיים - לאומניים.
2. תפיסת העולם הדתית משיחית התנגשה ברעש גדול בזו הדוגלת בפשרה טריטוריאלית, עובר לרציחתו של ראש הממשלה.
3. רבנים הוציאו פסקי הלכה לפיהם חל על ראש הממשלה ז"ל דין מוסר, ואף ערכו לו טקסי פולסא דנורא.
4. למסורת היהודית היסטוריה ארוכה של מאבקים אלימים רווי דם על רקע דתי (חורבן בית שני, פנחס, מתן תורה וכו')

בקשה לדיון דחוף

18. בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע מועד מוקדם לדיון בעתירה זו, וזאת נוכח העובדה כי יום הזיכרון ליצחק רבין ז"ל חל השנה ב-1 בנובמבר 2017, בעוד כשבוע ימים.
19. על מנת למנוע לימוד בכפייה של תמונת מציאות מדומה, כוזבת ושקרית לילדי בתי הספר הממלכתיים החילוניים, מתחייב הצורך לקיים דיון דחוף בעתירה זו.
20. וכבר ייאמר, כפי שמפורט בהרחבה בפרק מיצוי הליכים, העותרים פעלו ללא שיהוג, וזאת בשל סד זמנים נוקשה שהתוו המשיבים.
21. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע מועד דיון דחוף בעתירה זו.

2. הפרק העובדתי

ב(1) הצדדים

22. העותרת 1, **עמותת הפורום החילוני** - איגוד השכונות והיישובים החופשיים (ע"ר). נאבקת בניסיונות השתלטות ממניעים דתיים ובתופעות כפייה דתית שמטרתם לפגוע בצביון החיים החילוני. מרכזת את מאמציה במאבק בהדתה במערכת החינוך הממלכתית ליצירת חינוך חילוני, ישראלי וערכי.
23. העותרת 2, **ח"כ עומר בר-לב** – חבר כנסת במחנה הציוני, חבר בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. מפקד סיירת מטכ"ל לשעבר ומייסד תנועת אחריי!
24. העותרת 3, **ח"כ תמר זנדברג** – חברת כנסת מטעם מרצ. יושבת-ראש ועדת הכנסת למאבק בנגעי הסמים והאלכוהול. פועלת למען זכויות אדם.
25. העותרת 4, **יהושע סובול** - מחזאי, סופר ובמאי
26. העותרת 5, **אפרים סידון** - סופר, סאטיריקן, מחזאי, תסריטאי ועיתונאי
27. העותרת 6, **יגאל סרנה** - עיתונאי וסופר
28. העותרת 7, **אופיר פינס** - שר הפנים, המדע, התרבות והספורט לשעבר, ח"כ לשעבר וממארגני העצרת שבה נרצח רבין
29. העותרת 8, **ח"כ מוסי רז** – חבר כנסת ומזכ"ל מרצ. פעיל שלום וסביבה.
30. העותרת 9, **תומר שרון** - שחקן, קומיקאי, זמר ומדובב
31. המשיב, משרד החינוך, הוא הגורם האחראי על מערכת החינוך בישראל ובכלל זה על לימודי תרבות יהודית ישראלית.

ב(2)רקע עובדתי ומיצוי הליכים.

32. תכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית" הינה מקצוע ליבה חדש שהוכנס למערכת החינוך הממלכתית החילונית החל משנת הלימודים תשע"ז. [התכנית במלואה נמצאת באתר מפמ"ר תרבות יהודית ישראלית וניתן לעיין בה [בקישור](#) זה]
33. בחירת הנושאים שנמצאו ראויים להילמד במסגרת התכנית גובשה לאור שלושה צירים מרכזיים: **יצירות מופת בארון הספרים היהודי, מעגלי חיים וחברה ולוח השנה העברי.** "תכני הלימוד מחולקים מדי שנה לשלושה מוקדי תוכן: שניים מרכזיים (טקסטואלי-אורייני ותימטי-נושאי) בזיקה ישירה לערכים המובילים, והשלישי (לוח השנה העברי) משתלב בהם לאורך השנה, בסמוך למועדים נבחרים מדי שנה, בבחינת למידה "שהזמן גרמה". [שם, ע' 11] זאת ועוד. "כיוון שלוח השנה העברי הוא עוגן מרכזי בזהות היהודית-ישראלית... נקבע כי נושאי לוח השנה יילמדו בראייה רב-שנתית, ספיראלית ובזיקה ישירה לתכנית הלימודים הכללית: ... קרי: **בזיקה ישירה לערכים המובילים באותה שנה ולשני מוקדי הלימוד: ארון הספרים**

היהודי ומעגלי החיים והחברה (למשל: ראש השנה באגדה, בשירה, במדרש; וכן – במשפחה, בטבע, בחברה וכו'). **המבנה הספירלי המחזורי מאפשר חזרה אל המועדים השונים אחת לארבע שנים, תוך הרחבה והעמקה חדשים, כשבכל פעם המועדים נלמדים בדגש אורייני וערכי אחר.** [שם, ע' 11-12].

34. רצח ראש הממשלה נבחר כנושא לימודי במסגרת תכנית הלימודים, בשל שיוכו של יום הזיכרון ליצחק רבין ללוח השנה העברי, ומחויב, על פי התכנית, להילמד תוך התייחסות לשני הצירים הנוספים: **ארון הספרים היהודי ומעגלי החיים והחברה.**

35. בעוד ציון יום הזיכרון ליצחק רבין במערכת החינוך נושא צביון טקסי, ומלווה במערכי שיעור מגוונים מהם יכול צוות בית הספר לבחור את המערך המתאים לערכיו ולצרכי הקהילה אותה הוא משרת, הרי שהוראת הנושא כנושא לימודי, במסגרת תכנית לימודים כוללת ומחייבת, אשר לה מטרות פדגוגיות וערכיות מוגדרות, צריכה להיעשות בהלימה למטרות התכנית ולאופייה.

36. בין המטרות המרכזיות של התוכנית נמצאת המטרה הבאה: **"היכרות עם ארון הספרים היהודי לדורותיו על מגוון היצירות והקולות שבו ועל מגוון הדרכים בלימודו כמרכיב יסוד בעיצוב זהותם של התלמידים.**" [שם, ע' 10]

37. המשיב, בבואו ללמד את נושא רצח ראש הממשלה במסגרת תכנית הלימודים, מתעלם מהקולות השונים הנמצאים בארון הספרים היהודי, ואשר באו לידי ביטוי במציאות שקדמה לרצח ובביצוע הרצח עצמו, והתעלמות זו מגיעה כדי שכתוב ההיסטוריה ויצירת מציאות מדומה.

38. כל זאת כאשר התכנית, על פי כותביה, נועדה "לחשוף את התלמידים לעולם היהדות רב הפנים, תוך התאמתו לרלוונטיות של חייהם בתוך ההקשר הישראלי הרחב..... **לא מתוך עמדה סגורה ומסתגרת, אלא מתוך גישה פלורליסטית, פתוחה וביקורתית, ומתוך נאמנות לערכים דמוקרטיים והומניסטיים כלל-אנושיים.**" [שם, ע' 1]

39. על פי תכנית הלימודים, רצח ראש הממשלה נלמד פעמיים במהלך השנים ג'-ט'. הראשונה בכתה ג' והשנייה בכתה ז'.

40. ניתוח והשוואה בין תכניות הלימודים לכיתות ג' ו-ז' (נספח ע/1 ונספח ע/2 בהתאמה) מעלה את התמונה הבאה:

מקורות ונושאי לימוד לכיתות ג':

1. חומרת איסור שפיכות דמים: משנה תורה לרמב"ם ספר נזיקין, הלכות רוצח, פרק ד, הלכה ט. "
2. "אלימות היא כרסום יסוד הדמוקרטיה הישראלית. יש לגנות אותה, להוקיע אותה, לבודד אותה. זו לא דרכה של מדינת ישראל." (מתוך נאום האחרון של רבין)
3. הלל אומר, הוי מתלמידי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום." (אבות א)
4. הקשר לצום גדליה
5. סכנת האלימות המילולית: ירמיהו ט, 7; ותהילים לד, 13-14 " מי האיש החפץ חיים ... נצר לשונך מרע ..."
6. איסור לשון הרע, איסור הסתה (מצווה, חוק)
7. מקורות בספרות חז"ל על תרבות המחלוקת ועל כוחן של מלים, כגון: אבות ה, ט"ז: מחלוקת (שלא) לשם שמים; בבלי, עירובין דף י"ג, ע"ב: על מחלוקת בית הלל ובית שמאי ("אלו ואלו"), ועדיפותם של בית הלל שהלכה כמותם
8. "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים" (בבא מציעא דף נח, ע"ב)
9. שירים על ערך השונות והסובלנות, כגון: ניצוץ האהבה / אהוד בנאי ודקלון

מקורות ונושאי לימוד לכיתות ז':

1. מחלוקת לשם שמים" (משנה, אבות, ה', י"ז)
2. אלמלא מוראה של מלכות" (אבות ג', ב')
3. מן המקום בו אנחנו צודקים" (יהודה עמיחי)

4. חכם חיים דוד הלוי / על הממלכתיות: מקור חיים, חלק א', פרק ד', תשכ"ז, עמ' 36 :
נוסף על אהבת הרע, המחויבת ממצוות 'ואהבת לרעך כמוך', שהיא כלל גדול, חלה על כל
אדם - חובת 'אהבת הכלל' הנובעת מיזה ספר תולדות האדם, והוא כלל גדול יותר מקודמו,
באשר מקיף הוא את כלל אנושות. ומכלל גדול זה, משתמעת חובה גדולה, שהגלות גרמה
שתשכח, הלא היא - אהבת הממלכתיות, כלומר המדינה, המכשיר הגדול והחשוב לקיומו
של העם, אחרי קיום התורה."

5. נאום יצחק רבין נגד אלימות

6. נאום הנשיא ראובן ריבלין בזכות הסובלנות

7. מעולם לא אפיתי בדם/יוסף עוזר - שיר על רצח רבין

מושגי יסוד, אוצר מלים, מטבעות לשון לכיתות ג': "לא תרצח"; "אלו ואלו דברי אלהים";
"מחלוקת לשם שמים", "שאינה לשם שמים"; סובלנות; פלורליזם; דמוקרטיה; צום גדליה;
בר פלוגתא

מושגי יסוד, אוצר מלים, מטבעות לשון לכיתות ז': "אלו ואלו דברי אלוהים חיים"; בית הלל
ובית שמאי; מחלוקת לשם שמים ושאינה לשם שמים.

41. ניתוח החומרים ככל שהם נוגעים למסורת היהודית מעלה את העובדות הבאות:

1. התלמידים לומדים כי המתח בישראל בתקופה שקדמה לרצח ראש הממשלה ז"ל היה בין תפיסות ימין ושמאל בלבד.
2. אין כלל אזכור להלך הרוח הדתי-אמוני-לאומני במאבק בדרכו של רבין ז"ל.
3. אין כלל אזכור לעובדה שהיו רבנים שפסקו דין רודף נגד ראש הממשלה ז"ל.
4. אין כלל אזכור לשמו של הרוצח יגאל עמיר.
5. אין כלל אזכור לכך שהרוצח, אדם חובש כיפה, דתי ומאמין, הסתמך על פסקי הלכה ואף התייעץ עם רבנים טרם ביצוע הפשע. כפי שהוא עצמו העיד:

**"...ללא פסק הלכה או פסק דין רודף שחלו על רבין מפי מספר רבנים שאני יודע עליהם,
הייתי מתקשה לרצוח. רצח כזה חייב להיות מגובה. אם לא היה לי גב ולא היו עומדים
מאחוריי אנשים רבים נוספים, לא הייתי פועל..."**
(יגאל עמיר, רוצחו של ראש הממשלה יצחק רבין, מתוך דו"ח ועדת שמגר, עמ' 89)

42. ההלכה ודובריה, מוצגים כמי שמתנגדים לכל פגיעה פיזית או מילולית בכל אדם באשר הוא אדם.
43. כפי שניתן לראות, העיסוק בנושא רצח ראש הממשלה, בשתי שכבות הגיל, מתמקד בערכים חיוביים
ובדרכי הנועם של היהדות לעסוק במחלוקת, ונמנע מהתייחסות לחלקה המרכזי של הדת היהודית
באווירה שקדמה לרצח ראש הממשלה ובהשפעה על ביצוע הרצח עצמו.
44. יתרה מזו, האזכור היחיד בתכנית, של היות הרוצח חובש כיפה, מצוי בתכנית הלימודים לכיתות
ז', שם משווה משרד החינוך, במשתמע, את אותם שמפנים אצבע מאשימה כלפי חובשי הכיפות
לעניין רצח ראש הממשלה, כגרועים שבאנטישמיים - מעלילי עלילות הדם. מעולם לא אפיתי
בדם/יוסף עוזר - שיר על רצח רבין. [תכנית הלימודים לכתה ז'. נספח ע/2]

מעולם לא אפיתי בדם / יוסף עוזר

בַּפֶּךָ בְּתֵל אַבִּיב כְּתַבְתָּ:

"נִרְצַח עַל יְדֵי חוֹבֵשׁ כֶּפֶה" וְכָל מִי שֶׁהִתְקַרַּב יִתְרַחַק

עִם כֶּפֶה שֶׁקוֹפֶה אֲנִי מִתְקַרַּב, אֲנִי מִיָּד חֲשׂוֹד בְּרִצְחִי.

אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהַמְצוֹת שֶׁלִּי לְבָנוֹת,

שֶׁמְעוֹלָם לֹא אֶפִּיתִי בְּדָם

וְאִיךְ הַכֶּפֶה שֶׁל הַרְמַב"ם, מְנַהֵג מַלְכוּת הָרוּחַ,

חֲשׂוֹדָה וּמִסְמִיקָה
 בְּמִסְדֵּר זֶהוּ אֶכְזֵר,
 טְלִית הַגָּאוֹן מְוִילָנָא גַם נוֹטְפֵת,
 הַשְּׁטְרִימֵל שֶׁל אֲדָמוֹ"ר שְׁרוֹף אִי-שֵׁם
 וְסִפְת הַבְּטָחוֹן שֶׁתִּקְעָה בִּירְכָה, בְּתוֹלָה יְהוּדִיָּה נִגְרַרְת לְאַרְךְ הַהִיסְטוֹרִיָּה
 מְכוּלָם כְּמוֹ מִבְּט בְּעֵינַי "הַיְהוּדִי הַנֶּחְחִי" שֶׁל שְׁמוּאֵל הַיֵּרֶשְׁנֶבֶרֶג
 רַץ בֵּין צְלָבִים יַחַף בְּשִׁיךְ מוֹנִיס הִיא רַמַּת אָבִיב
 וְסָבָא שְׁלִי, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, גַּם הוּא בְּוֹדָאֵי מְאָדִים הַתְּרַבּוּשׁ עַל רֵאשׁוֹ,
 בְּתַמּוּנָה בְּשַׁחַר-לֶבֶן מִבְּגָדָד
 וְהַתְּנִיחַת בְּכָפֶר לֹא נִרְגַעַת, עוֹד יוֹרָה צְרוּרוֹת
 בְּזַמֵּן הַיְהוּדִי הָאֶפּוֹי בְּחַפְזוֹן מְקַמַּח וּמְמַיֵּם
 הוּ צִיוֹנוֹת נְחֻבָּאת מְאַחֲרֵי גוֹפֵת יֶצֶחֶק
 הוּ פָּצַע כְּנִיסָה
 וּמִצוֹתֵי הַלְּבָנוֹת, לְבָנוֹת,
 הוּ אֲנִי שֶׁלֹּא אֶפִּיתִי בְּדָם
 וּמָה לְבִי אוֹמֵר לִי

45. מהאמור לעיל עולה תמונה ברורה של כוונת מכוון, להפנים בכפייה אצל התלמידים החילוניים עובדות שקריות הנוגעות למסורת היהודית - ישראלית, וזאת תוך הצגת מציאות מעוותת ומסורסת, ותוך שימוש שלא כדין בסמכות, ומתוך שיקולים ומניעים זרים.
46. בדיקת ספרי הלימוד שיצאו עד כה בהלימה לתכנית החדשה, מצביעה על נאמנותם לתכנים המוצעים בתכנית הלימודים. ברבים מהם לא מוזכר שמו של יגאל עמיר ובאף אחד לא מוזכר ההקשר הדתי של הרצח. לא נמצאה באף אחד מהספרים התייחסות ראויה למטרות ההוראה כפי שהוצגו לעיל [סעיפים 36 ו-38 במסמך זה]. [רשימת הספרים מצורפת כנספח ע/4]

ב(3) השתלשלות העניינים עובר להגשת העתירה

47. במהלך 2016, לקראת פתיחת שנה"ל תשע"ז, פרסם המשיב את תכנית הלימודים החדשה "תרבות יהודית ישראלית", ואת פירוט תכנית הלימודים לכל שכבת גיל, החל מכתה א' ועד ט'.
48. במהלך 2017 הוכנסו חומרים נוספים לאתר מפמ"ר תרבות יהודית ישראלית, וביניהם טבלת מקורות מומלצים להוראה ולמידה ודגמי הוראה.
49. לקראת פתיחת שנה"ל תשע"ח החלו לעלות לאתרי הוצאות הספרים גם ספרי לימוד חדשים שנכתבו בהלימה לתכנית החדשה.
50. במרץ 2017 פרסם הפורום החילוני נייר עמדה [מצורף כנספח ע/5 לעתירה] בנושא תכנית הלימודים ונשלח לגורמים רלוונטיים באגף מורשת. הנייר הוצא לאחר ניתוח מעמיק של התכנית ופגישה של אנשי העמותה עם צמרת אגף מורשת.
51. לאור הצהרות חוזרות ונשנות של שר החינוך ומפמ"ר המקצוע על שינויים מרחיקי לכת, שיבואו לידי ביטוי בחומרי הלימוד העתידיים להיכתב על פי התכנית, המתין הפורום להוצאתם לאור של חומרים אלה.
52. ב-5 בספטמבר 2017 שלח הפורום החילוני מכתב התראה לפני נקיטת הליכים לשר החינוך ולמנכ"ל משרדו בנושא תכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית". מכתב זה לא נענה עד היום. [מצורף מכתב תכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית" – התראה לפני נקיטת בהליכים כנספח ע/6]

53. במקביל למכתב זה שעניינו הנושאים המהותיים, נשלחה לממונה על חופש המידע במשרד החינוך בקשה לפי חוק חופש המידע, לקבלת נתונים ביחס לקריטריונים לקביעת התכנית, דרכי קבלתה, וכן לתכנית להדרכת המורים ללימוד התכנית. עד כה לא התקבל הפירוט המבוקש. ממשרד הממונה על חופש המידע במשרד החינוך התקבלה הודעה ב-18 באוקטובר 2017 על הארכת תקופת מתן התשובה ב-30 יום נוספים. [מצורף מכתב בקשה לפי חופש המידע – מקצוע הלימוד ותכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית" כנספח ע/7]
54. ב-26 בספטמבר 2017 שלח הפורום החילוני מכתב המשך למכתב ההתראה לפני נקיטה בהליכים, בו חידד את דרישתו וטען לפגיעה בזכות לחופש מדת העולה מתכנית הלימודים, תכניה וחומר. גם מכתב זה טרם נענה. [מצורף מכתב תכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית" – פגיעה בזכות לחופש מדת כנספח ע/8]
55. ב-8 באוקטובר 2017, ולאחר קריאה וניתוח מעמיקים של כל החומרים שהוצגו עד מועד זה, נשלח מכתב מיצוי הליכים למשיב, בנושא הוראת רצח ראש הממשלה במסגרת תכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית". [מצורף מכתב רצח רבין בתכנית הלימודים "תרבות יהודית ישראלית" – התראה לפני נקיטה בהליכים כנספח ע/9]
56. עד מועד הגשת העתירה לא התקבלה תגובת המשיב למכתב ההתראה לפני נקיטה בהליכים שנשלח למשיב בתאריך 8 באוקטובר 2017.

ג(2) הטיעון המשפטי

57. חוק החינוך הממלכתי, תשי"ג-1953, קובע בסעיף 2 (סעיף המטרות)

מטרות החינוך הממלכתי הן:

- (1) לחנך אדם להיות אוהב אדם, אוהב עמו ואוהב ארצו, אזרח נאמן למדינת ישראל, המכבד את הוריו ואת משפחתו, את מורשתו, את זהותו התרבותית ואת לשונו;
- (2) להנחיל את העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל ואת ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים, לשמירת החוק, לתרבותו ולהשקפותיו של הזולת, וכן לחנך לחתירה לשלום ולסובלנות ביחסים בין בני אדם ובין עמים;
- (3) ללמד את תולדות ארץ ישראל ומדינת ישראל;
- (4) ללמד את תורת ישראל, תולדות העם היהודי, מורשת ישראל והמסורת היהודית, להנחיל את תודעת זכר השואה והגבורה, ולחנך לכבדם;
- (5) לפתח את אישיות הילד והילדה, את יצירתיותם ואת כשרונותיהם השונים, להרחיב את אופקיהם התרבותיים ולחשפם לחוויות אמנותיות, והכל למיצוי מלוא יכולתם כבני אדם החיים חיים של איכות ושל משמעות;
- (6) לבסס את ידיעותיהם של הילד והילדה בתחומי הדעת והמדע השונים, ביצירה האנושית לסוגיה ולדורותיה, ובמיומנויות היסוד שיידרשו להם בחייהם כבני אדם בוגרים בחברה חופשית, ולעודד פעילות גופנית ותרבות פנאי;
- (7) לחזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית, מחשבה עצמאית ויוזמה, ולפתח מודעות וערנות לתמורות ולחידושים;
- (8) להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה, לאפשר להם להתפתח על פי דרכם וליצור אווירה המעודדת את השונה והתומכת בו;
- (9) לטפח מעורבות בחיי החברה הישראלית, נכונות לקבל תפקידים ולמלאם מתוך מסירות ואחריות, רצון לעזרה הדדית, תרומה לקהילה, התנדבות וחתימה לצדק חברתי במדינת ישראל;
- (10) לפתח יחס של כבוד ואחריות לסביבה הטבעית וזיקה לארץ, לנופיה, לחי ולצומח;

11) להכיר את השפה, התרבות, ההיסטוריה, המורשת והמסורת הייחודית של האוכלוסיה הערבית ושל קבוצות אוכלוסיה אחרות במדינת ישראל, ולהכיר בזכויות השוות של כל אזרחי ישראל;

12) לחנך להכרה בקדושת החיים ולהנחיל תודעת בטיחות וזהירות, לרבות בטיחות בדרכים.

58. ברציונאל התכנית לתרבות יהודית ישראלית נכתב:

“התכנית נועדה לחשוף את התלמידים לעולם היהדות רב-הפנים, תוך התאמתו לרלוונטיות של חייהם בתוך ההקשר הישראלי הרחב”.
ואחת ממטרותיה המרכזיות היא:

“היכרות עם ארון הספרים היהודי לדורותיו על מגוון היצירות והקולות שבו ועל מגוון הדרכים בלימודו כמרכיב יסוד בעיצוב זהותם של התלמידים.” [שם, ע' 10]

59. לפיכך העובדה שהמשיבים מצאו לנכון להתייחס ליום הזיכרון לרצח ראש הממשלה כחלק מתכנית הלימודים, מחייבת אותם להציג את סיפור האירוע, על היבטיו הדתיים, כהווייתו.

60. לא ניתן לדון ברצח ובפתרון מחלוקות בדרכי שלום, כל עוד מעלימים את העובדה שבדת ובמסורת היהודית ישנן גם דרכים אחרות, אלימות ובעייתיות, לפתור באמצעותן מחלוקות, ולפחות אחת מהדרכים הללו באה לידי ביטוי במציאות שקדמה לרצח וברצח עצמו.

61. בבגץ 4805/07 (ס' 31) עמדה כבוד השופטת א' פרוקצ'יה על מהותה של תכנית הליבה:

“תכנית הליבה נועדה לחשוף כל תלמיד בישראל, באשר הוא, ובלא שים לב למגזר חברתי אליו הוא משתייך, לתכנים לימודיים בסיסיים בעלי אופי כללי, לאומי ואוניברסאלי. תכנים אלה הם הגרעין הבסיסי, המשותף והמאחד את כל הזרמים השונים בחברה הישראלית, המהווה “מכנה משותף לכלל התלמידים ברמה המושגית – תכנית – ערכית ובכישורי חשיבה ולמידה” (התכנית הלאומית לחינוך (דו”ח דברת) ינואר 2005, פסקה 1.7.3). מטרת תכנית הליבה לפתח אצל התלמידים ידע בסיסי, מיומנויות וערכי חיים משותפים שיאפשרו לכל אחד מהם לתפקד בחיים עצמאיים בחברה הפלורליסטית הישראלית. תכנית הליבה מתבססת על מכנה משותף רחב, הבנוי על ערכים הומניים אוניברסליים ועל היותה של ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית.

לימודי הליבה נועדו להשיג שתי מטרות עיקריות: האחת – להוות חוליה מקשרת בין כל פלגי העם וכל מגזריו כדי ליצור מכנה משותף בסיסי, שהוא חיוני ליצירת הרמוניה חיונית בין הרבדים האנושיים השונים של החברה; השניה – לתת בידי כל ילד בישראל כלים בסיסיים להתמודד עם החיים, ולממש את הזכות לשוויון הזדמנויות בפיתוח אישיותו ועצמיותו, הן בילדותו והן בבגרותו. תכנית הליבה כוללת לימודי יהדות ורוח, אזרחות, גיאוגרפיה, עברית ואנגלית, מתמטיקה ומדעים, וחינוך גופני”.

62. בבג”ץ 421/77 עמד כבוד השופט אלון על חשיבות החינוך לדור הצעיר:

“בסוגיית חינוכו של הדור הצעיר מצויות שתי זכויות-חובות יסוד: האחת - זכותם-חובתם של ההורים להקנות חינוך נאות לצאצאיהם, ודעתם-השקפתם בדבר חינוך נאות מהו היא ללא ספק בעלת משקל רב וחשובה מאוד; והשניה - זכותה-חובתה של המדינה, באמצעות מוסדותיה שהוסמכו לכך, לדאוג להקניית חינוך נאות בצורה מאורגנת ומתוכננת, הקבועה בחוק, ואף זכות-חובה זו בעלת משקל רב היא וחשובה מאוד”.

63. על חשיבות החינוך לחברה בכללותה עמד בג”ץ 6914/06 שקבע “החינוך מעצב את פני החברה וקובע את דמותה, לא רק מבחינת הישגי הידע והמומחיות הנרכשים, אלא גם בעיצוב התשתית הערכית והמוסרית המאפיינת אותה”

64. בחינה מעמיקה של תכנית הלימודים להוראת נושא רצח ראש הממשלה, ככל שהדברים נוגעים למסורת היהודית ולמציאות הישראלית עובר לרצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל מעלה כי יד מכוונת:

1. מסתירה את הרקע שבו צמח ופעל הרוצח יגאל עמיר.
2. מחביאה את העובדה כי המניע לרצח, על פי דבריו של הרוצח עצמו, היה תפיסת העולם המשיחית דתית, לפיה ארץ ישראל שייכת לעם ישראל על פי תורת ישראל, ואנו כאן מהווים אתחלתא דגאולה.
3. מעלימה את המציאות האלימה, המכוערת והמסיתה, בה נעשה שימוש במסרים דתיים, שקראה לראש הממשלה ז"ל בוגד, ושהוציאה פסיקות בנוסח דין רודף.
4. זורה חול בעיניהם של התלמידים וצובעת את המציאות כאילו לא מלאו רבנים ומאמינים תפקיד מרכזי ובלט במגרש הפוליטי, ובהפגנות בכיכרות העיר, בתקופה שקדמה לרציחתו של ראש הממשלה ז"ל.
5. מציגה מצג שווא לפיו המורשת היהודית על רבניה ודובריה כולם אוהבי שלום ורודפי שלום.
6. מעוותת את המציאות כאילו המסורת היהודית כולה בבחינת "ודרכיה דרכי נעם".
7. עוסקת בשמירה על חובשי הכיפות הסרוגות תוך הכרזת מי שמצביע עליהם בהקשר של הרצח כגורעים שבאוויבי ישראל, כאנטישמיים שמעללים עלילות דם.
8. הניסיון הנואל מוצא את ביטויו בהשוואה לצום גדליה. שם אכן הרצח היה פוליטי. אלא שהרצח של ראש הממשלה היה על רקע דתי-אמוני. לפיכך תכנית שאין בה שיקולים זרים, היתה מציעה כדוגמא את קנאי בית שני, אשר בשם האלוהים הרגו ורצחו ועינו את מי שלא חשב כמותם, והביאו בסופו של דבר לחורבן הבית.
9. וכדי להוסיף חטא על פשע, נדרשים התלמידים והתלמידות החילוניים לאמץ את השקפת העולם הדתית-אמונית ביחס לפרשנות סיפור קרח ועדתו. כידוע, קרח ועדתו ביקשו שוויון. הם טענו כנגד שלטון העריצות של משה, ונגד חלוקת הגיזבים למשפחתו, בתגובה הרג אותם אלוהים.
10. לימוד חילוני שונה מזה הדתי, בין היתר במובן זה שהוא מעמיד את הדמוקרטיה מעל לאל. אלא שהתכנית מחייבת את התלמידים והתלמידות החילוניים לתפיסה, לפיה ציווי אלוהי חשוב יותר מבחירה דמוקרטית.
11. גם האמירה לפיה כל מחלוקת ראויה היא מחלוקת לשם שמיים, כמחלוקת שבין בית הלל לבית שמאי, נעוצה בתפיסה הדתית, שהרי גם הלל וגם שמאי האמינו באל. תפיסה זו איננה ראויה להילמד בבתי ספר חילוניים שבהם יש ללמוד על נושא המחלוקת תוך מתן מקום לספקנות ולביקורתיות, ללא קשר לשמיים.

65. לפיכך עולה כי המשיבים עוברים במעשה ובמחדל על סמכותם הקבועה בחוק, ועל העקרונות אותם הם עצמם התוו, וזאת בשל שיקולים זרים, ובחוסר תום לב, שכן התכנית, **ככל שהדברים**

אמורים בחוק חינוך ממלכתי:

1. איננה מכבדת את המורשת, נהפוך הוא, היא מוחקת אותה.
2. פוגעת בעקרונות היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, כאשר היא מסתירה עובדות ומשכתבת מציאות.
3. מלמדת את תולדות עם ישראל וארץ ישראל באופן שקרי, ומגמת.
4. מונעת את פיתוח אישיותם של התלמידים, כאשר בכפייה היא מסתירה מהם את עובדות המציאות.
5. מונעת את ביסוס ידיעותיהם של התלמידים, כאשר הם לומדים מציאות אלטרנטיבית ומדומה.
6. מחלישה את כח השיפוט והביקורת.

7. מונעת השתלבות בחברה הישראלית, שכן מציירת מציאות פנטזיונרית שאיננה בת קיימא בעבור התלמיד.
8. מסתירה מהתלמיד פרטים מהתרבות והמורשת של עמו וארצו, המהווים גם הם חלק מההיסטוריה שלו.

וככל שהדברים אמורים במטרות התכנית עצמה:

1. התכנית פועלת פעולה הפוכה למוצהר. לא רק שהיא איננה חושפת את התלמידים לעולם היהדות רב הפנים, אלא שהיא מחביאה אותו, וצובעת אותו בצבעים שקריים וחד ממדיים.
2. התכנית מעוותת את המציאות הישראלית; משנה אותה; מוחקת אותה.
3. התכנית אינה מציגה את ארון הספרים היהודי על מגוון הקולות והיצירות שבו, אלא בוחרת את הנעים והטוב מתוכו בלבד.
4. לפיכך פועלת בניגוד למטרות אותן התוו המשיבים עצמם.

סיכום

66. כפי שתואר בהרחבה בעתירה זו המשיבים חורגים מסמכותם באופן קיצוני, במחדל בכך שהם אינם מיישמים את החוק, ואת העקרונות אותן הם עצמם התוו, ובמעשה בכך שבשל שיקולים זרים הם פועלים נגד אותן עקרונות עצמם.
67. אשר על כן, בית-המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי כמבוקש בראש עתירה זו, ולקבוע מועד לדיון דחוף, ולאחר תשובת המשיב לעשות את הצו על תנאי למוחלט וכן לחייב את המשיב בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

יאיר נהוראי, עו"ד

ב"כ העותרים